

משרד החינוך על שערוריית הפיקוח

במערכת החינוך המלכתי בישראל

הפסידו בתייהספר והמורה שנת' הוראה שלמה.

כך מעריכים

מורה

בשנה שעברה ביקר המפקח מר דלסון בכיתתי פעמיים, סיפרה צעירה, „בכל פעם נכח בשיעור אחד. בתום השיעור הראשון הוא יצא את הכיתה בלא לומר מילה. בביקור השני, אחרי השיעור, ביקש לעיין במערכת השיעור שהיה מונח על שולחני, ושהבאתי אותו רק משום שידעתי שהמפקח יבקר. המפקח התבונן במערכת השיעור ושאל אותי שאלה מוזרה: מדוע המערך אינו מקושט בציורים? הוא הוציא מכיסו מערכת שיעור לדוגמה והושיט לי לעיון. המערך היה מקושט בציורים ילדותיים. הודעתי, אבל לא אצאתי לו דבר.

לה, רביסון בקבע, ולמנוע בעדו מל- התפרץ לחדרו של מנהל מחוז תל-אביב ישעיהו פרישמן, ולהכותו. „זכותו של המפקח להעבירה או לטרב לבקשתה.“ אמר הקצין, „אבל לא ארשה להתעלל בה. הוא מושך אותה כבר חודש ימים. בכל פעם מבטיח — ומבטל. כשר אשתי מנסה להזכיר לו מה הבטיח לה בפגישה הקודמת, הוא מאיים לגרש אותה מהחדר. אחרי כל פגישה איתו אשתי חוזרת הביתה כשהיא על סף היסטריה.“ מורה המלמד בבית-ספר מרכזי בתל-אביב צפתה בשידור-טלוויזיה על מיגדל-העמק. באותו שידור הועלה גם נושא מצוקת-החינוך בעיירה. המורה שיכנעה ארבע מחברותיה, המורות, לתרום חלקן למאמץ הציבורי ולעקור לשנתיים למיגדל-העמק כדי ללמד שם. **אותה מורה פנתה למפקח חיים מנדלסון, ביקשה כי יובטח לה ש' בתום שתי שנות ההתנדבות תו**

פתיחה

מלנה, לחזור להוראה בבתי-ספר כתל-אביב. תשובת המפקח היתה: „לא מתנדבים עם תנאים.“

קבוצת המורות נסוגה מתוכניתה, ור מיגדל-העמק הפסידה חמש מורות-מתנדבות שופעות רצון טוב.

במשך השנים הצליחו המפקחים להרוס את הדימוי שלהם בעיני ציבור המורים. הם לא היו מעזים להתנהג אל עוזרות בית כפי שהם מתנהגים כלפינו.“ ביטאה

מאת

זאב יפת

אחת המורות את ההרגשה הכללית של חברותיה.

יחס ההתנשאות של מפקחים. המלווה בנוקשות כיוורקראטית מחרידה, מאמלל לא פעם. כך אירע עם מורה ותיקה ש לימדה 15 שנים בבית-ספר בתל-אביב, ור קיבלה חופשה-ללא-תשלום לשלוש שנים, כדי ללמוד באוניברסיטה.

מיספר חודשים לפני תום לימודי התואר הראשון, התקשרה המורה עם מנהל בית-הספר שבו לימדה קודם, ונתברר לה כי למרבה מזלה תוכל לחזור להורות באותו בית-ספר. היא שיגרה מיכתב למפקח הר מחוזי ישעיהו פרישמן וביקשה אישורו לשובה לעבודה. כל תשובה לא נתקבלה. גם מיכתב השני והשלישי ששיגרה לא בא מענה.

עשרה ימים לפני תחילת שנת הלימודים דים נתקבל בביתה של המורה, בשעות הלילה, מיברק שבו נדרשה להתייצב בי פני המפקח נתן פרסקי כבר למחרת בי בוקר.

בעלה של המורה הודיע למפקח כי אשתו לא תוכל להתייצב במועד הנקוב. משום שהיא שוהה בירושלים, ובאותו בוקר עליה לעמוד באחת מבחינות הר בי.איי. שלה.

דבר לא עזר. המורה הותיקה לא שוכנעה בעבודה, למרות שהיה מקום פנוי עבורה בבית-הספר ש' בו לימדה קודם והמנהל שמה לי קבלה. בגלל נוקשות כיוורקראטית

בבית הדר-דפנה שבשדירות שאול המלך בתל-אביב (למעלה) יושבים מפקחי משרד-החינוך, המפקחים משם על בתי-ספר בתל-אביב ובאזור המרכז. המוסד היחידי שלא חלו בו כל שינויים הוא הפיקוח, על כל שלביו. מיבנה הפיקוח הקיים בארץ הוא העתק מדגם מיושן שאומץ ממערכת החינוך באירופה, כפי שהיה נהוג שם לפני עשרות שנים.

מרבית המפקחים, „המאובנים“ — כפי שהם מכונים בני אנשי משרד-החינוך — אינם מסוגלים למלא כהלכה את תפקידיהם. הם נכשלו בשתי הפעולות המרכזיות שמערכת החינוך מצפה להן מהם: הדרת המורה, והערכת יכולתו. בשבועות האחרונים מנהל משרד-החינוך מירוץ נגד מחוגי השעון. אחרי שתוכן ניות רבות לשינוי במערכת הפיקוח טורפו על-ידי המפקחים, החליטו שר-החינוך אחרון ידלון ומנכ"ל משרדו, אלעד פלד, בישיבה שנתקיימה במישרדם ב-20 בדצמבר 1974, לחולל את השינוי, להכין עד לחודש מארס תוכנית לצמצומה עד למינימום של פונקציית הפיקוח.

הכנת הצעות השינוי הוטלה על מאיר אביעד הממונה על החינוך הטכנולוגי. הצעותיו חייבות להתבסס על הדו"ח של פרופסור אברהם מינקוביץ וד"ר יוסף באשי, מבית-הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית. שניהם נתבקשו עוד בפברואר 1972 על-ידי שר-החינוך דאז, יגאל אלון, „לסקור את מיבנה הפיקוח, להציע דרכים ואפשרויות לשיפורים ולשינויים במערכת.“ בחודש אפריל 1973 הושלם הדו"ח, שהוא המקיף והיסודי ביותר בנושא זה שהוכן אי-פעם בארץ.

המפקחים, שסירבו לשתף פעולה עם צמד החוקרים, התנגדו למימצאי הדו"ח ולהצעות השינוי שהועלו בו. לכן לא הובא הדו"ח לידיעת הציבור ונשאר חסוי. שנה תמימה נמשך המאבק במטרה לשבור את התנגדות המפקחים. כדי להיזן דברים הוחלט לרכך את הדו"ח, וב-13 במאי 1974 הוטל על ועדה בראשות עימנואל יפה, מנהל האגף להכשרת מורים, להגיש דו"ח נוסף, על בסיס דו"ח מינקוביץ-באשי. הדו"ח החדש הושלם בדצמבר 1974, אך גם ממנו לא היו המפקחים שבעי-רצון.

המחזה המוכער חוזר על עצמו מדי שנה. כתחילת חודש מארס. באותו חודש נפתח במישרד החינוך המפקחי משרד-החינוך יריד המורות.

תחילה מגיעות למישרד המפקחים מורות המבקשות העברה מבית-ספר אחד למישנהו. בשלב השני מתייצבות שם צענירות שסיימו את חוק לימודיהן בהוראה, המבקשות להתקבל לעבודה.

במישרד המפקחים מתרחשים דברים מוזעזעים. סיפרה אחת המורות (שמות כל המורות המצוטטות שמורים במערכת). „מגיעות לשם מורות צעירות ונילהבות, אך מייד מקצצים להן את הכנסיהם. חן לומדות לדעת שהמקום רקוב, והשכל נקבע בו לפי פרוטקציה. „לא נוטעים במורות-מתחילות גאווה

זילזול

תהומי

באחד המיקרים נאלצה מורה צעיר רה, שביקשה העברה, לעצור את בע-

קיפאון

המפקח חיים מנדלסון תובע מהמורים ללמד בנוקשות, לפי מערכת שיעור מיושנים, ו מתעלם מהתפתחויות בשיטות ההוראה.

„אחר-כך שאל אותי מדוע לא הוריתי בבוקר לפי מערכת השיעור שנמצא אתי. לא עניתי. ידעתי כי כאשר ייצא מהכיתה יגיש דו"ח-הערכה עלי, אין לי זכות לעניין בדו"ח, ולעולם לא אדע מה נכתב בו עלי. אם יהיה שלילי, הוא עלול להרוץ את גורלי. לכן שתקתי, אבל השתוקקתי להגיד לו שהוא מאובן, שהוא מסגר בי ארבעים שנה אחר מהלך הזמן.

„המפקח רצה שאלמד, בנוקשות, לפי מערכת השיעור מיושן שהמורים מחזיקים בתיקיהם שנים, למרות שכל שנה מתחדשים דברים, והרכב התלמידים משתנה. ליד בית-הספרנו, למשל, גיבנו מיספר שיכונים למפוני שכונת-עוני, וילדיהם עברו ללמוד בבית-הספרנו. כתוצאה מכך ירדה רמת הלימודים בשתי דרגות. אם